

Information om utökat producentansvar och samråd med FTI

Ärende

Danderyds kommun kommer i början av 2020 ha samråd med FTI (Förpacknings- och Tidningsinsamlingen) med anledning av de nya förordningarna om utökat producentansvar för förpackningar och returpapper (SFS 2018:1462 och SFS 2018:1463).

De nya förordningarna lägger ett betydligt större ansvar på producenterna än tidigare förordningar vad gäller insamling av dessa avfallsfraktioner.

Insamling ska ske av ett tillståndspliktigt insamlingssystem och fokus ligger primärt på bostadsnära insamling. Situationen är komplex då ansvaret för insamlingen vilar på producenterna samtidigt som det involverar många kommunala frågor så som t ex, infrastruktur-, markupplåtelse, bygglovs- och tillsynsfrågor. På samråden kommer detta att diskuteras och även huruvida kommunen, som uppdragstagare, vill sköta insamlingen på samma sätt som sker inom det kommunala insamlingsansvaret.

Den bostadsnära insamlingen kommer inte att belasta fastighetsägarna ekonomiskt i och med att det finansieras av producenterna. Insamlingen kommer däremot i många fall innebära ytterligare kärll vid fastighetsgräns.

Tillståndspliktiga insamlingssystem (TIS)

Från 2021 ska insamlingen av förpackningar och returpapper skötas av tillståndspliktiga insamlingssystem (TIS) som producenterna måste vara anslutna till. Tillstånd söks hos Naturvårdsverket. Innan ansökan ska insamlingssystemet samråda med både kommuner och andra aktörer med tillstånd eller som söker tillstånd. Insamlingssystemet måste övergripande kunna redovisa hur insamlingen ska ske, hur samråden genomförts samt resultatet av dem.

FTI har meddelat att de ämnar söka sådant tillstånd. Med anledning av det har FTI kallat Danderyds kommun till ett förberedande och ett formellt samråd. De kommer att äga rum i början av 2020.

Eva Hedenström

Förordningarna och Naturvårdsverkets vägledning

De nya förordningarna om producentansvar för förpackningar och returpapper började successivt gälla från och med den 1 januari 2019. Målet är att underlätta för hushållen att källsortera förpackningar och returpapper och därmed minska den totala miljöbelastningen från dessa avfallslag. Enligt Naturvårdsverket gäller följande:

- År 2021 ska 60 procent av alla bostadsfastigheter (nationell nivå) erbjudas en insamlingsplats nära huset eller i kvarteret.
- Från 2025 ska alla bostäder erbjudas fastighetsnära insamling.

Bostadsnära insamling

Det primära upplägget är bostadsnära insamling, d v s insamling i direkt anslutning till fastigheten av de vanligaste förpackningsslagen och returpapper. Insamling ska således ske på samma sätt som kommunerna idag hämtar hushållsavfall. I vissa fall kan undantag ges, t ex om trafik på platsen bedöms olämpligt. Alternativet blir då kvartersnära insamling (se nedan). Skälen till ett sådant undantag måste insamlingssystemet redovisa för i sin tillståndsansökan som prövas av Naturvårdsverket. Om fastighetsägaren själv vill säga nej till erbjuden lösning om bostadsnära insamling meddelar insamlingssystemet det till kommunen och anger om det anses finnas giltiga skäl för nekadet. Kommunens tillsynsmyndighet kan bedriva tillsyn mot fastighetsägare som anses sakna giltiga skäl. Det blir alltså i praktiken ett tvingande system.

Kvartersnära insamling

Kvartersnära insamlingsplatser är i första hand avsedda för de vanligt förekommande förpackningsslagen och returpapper men kan även användas som insamlingsplatser för så kallade skrymmande sällanförpackningar och övriga förpackningar (t.ex. trä).

Allmänna insamlingsplatser

Förutom bostads- och kvartersnära insamling kan det finnas så kallade allmänna insamlingsplatser. De ska vara tillgängliga för många hushåll och antalet platser per kommun behöver anpassas efter mängden invånare samt de lokala förutsättningar som råder i respektive kommun. Dessa insamlingsplatser bör främst vara avsedda för skrymmande sällanförpackningar och övriga förpackningar men Naturvårdsverket anser att de i vissa fall även kan användas för insamling av de vanligast förekommande förpackningsslagen och returpapper.

Kostnadsansvar

I förordningarna anges att det är producenterna, eller det insamlingssystem som de är anslutna till, som tar det ekonomiska ansvaret för insamling och behandling. Avgifter får inte tas ut av fastighetsägare för dessa ändamål.

Informationsskyldighet

Enligt förordningarna har kommunerna ett ansvar att informera hushåll om skyldighet att sortera förpackningar och returpapper, hur sorteringen går till och resultat av sorteringen. Det blir därav viktigt med en dialog mellan kommunen och insamlingssystemet.

Samråd

FTI har tillsammans med SKR (tidigare SKL) och branschorganisationen Avfall Sverige tagit fram en gemensam samverkansplattform som bland annat innehåller agendor för samråden. Tilläggas kan att förutom dessa samråd ska insamlingssystemet genomföra samråd med kommunerna under driften av systemet om det är nödvändigt och/eller om kommunen kräver detta.

Förberedande samråd

På det förberedande samrådet ska systemet i sin helhet med insamlingsplatser och servicegrad diskuteras. FTI presenterar generell information, planer för sin TIS-ansökan, modellerbjudanden och systemkonstruktion. Kommunerna bör presentera avfallsplaner, lokala system och ansvarsfördelningar inom kommunen samt planer för avfallsfrågor i stort. Både FTI och fastighetsägare i kommunen kommer till exempel sannolikt söka bygglov för allmänna insamlingsplatser eller avfallshus.

Formellt samråd/ansökningssamråd

Det formella samrådet syftar till att fastställa de delar som framkommer under det förberedande samrådet tillsammans med eventuella tillägg och ändringar. I förordningarna anges att insamlingssystemet för kommunerna ska:

1. utförligt redogöra för hur systemet ska organiseras och drivas.
2. utförligt redogöra för hur systemet är avsett att samordnas med andra insamlingssystem som har eller har ansökt om tillstånd.
3. redogöra för vilka dispenser, tillstånd och lov som finns eller ska sökas för verksamheten, och

Eva Hedenström

- undersöka vilka möjligheter kommunerna har att underlätta uppbyggnaden av systemet genom att anvisa platser för insamling eller vidta andra åtgärder.

Kommunen ska ges tillfälle att lämna synpunkter på redogörelsen för punkt 1 till 3.

Tänkt upplägg från FTI

Avfall Sverige har vid ett webinarie i oktober 2019 meddelat att det upplägg som FTI presenterat senast, för kommuner som haft samråd, är att bostadsnära insamling ska ske från småhus genom hämtning bostadsnära i delat kärl (270 liter) med pappersförpackningar i det ena facket och blandat metall samt plast i det andra facket. Hämtning ska ske en gång i månaden. Bostadsnära insamling från flerbostadshus ska ske via valfri entreprenör på marknaden där FTI står för kostnadstäckningen. Glasförpackningar och returpapper ska hämtas på så kallade singelstationer. Uppdragstagare för insamling kommer erbjudas ersättning i form av pris per ton för olika fraktioner.

En fråga som tagits upp av FTI under samråden är om respektive kommun är intresserad av att vara uppdragstagare i någon omfattning. Avfall Sverige har varit mycket tydliga med att om kommuner ska verka som uppdragstagare så måste det ske till full kostnadstäckning. Taxeavgifter får inte tas ut för denna typ av insamling. Avfall Sverige menar även att pris per ton blir svårt att räkna på för kommuner. Viktigt att notera är att en kommun inte har någon skyldighet att agera uppdragstagare. Förmodligen varierar intresset mycket mellan olika kommuner i landet för en sådan roll.

Samråd Danderyds kommun

Samråd mellan Danderyds kommun och FTI kommer att hållas den 22 januari (förberedande) och den 6 februari (formellt). Förutom avfallsverksamheten är avdelningschefer och förvaltningschefer för tekniska kontoret, plan- och exploateringsavdelningen och miljö- och stadsbyggnadskontoret inbjudna. SÖRABs kommunsamordnare kommer att närvara vid båda dessa tillfällen.

Övriga SÖRAB-kommuner har redan i höstas haft ett gemensamt förberedande samråd. Ingen representant från Danderyds kommun kunde närvara vid detta samråd vilket lett till att kommunen fått en egen tid för förberedande samråd. Samtliga kommuner i SÖRAB, förutom möjligtvis

Eva Hedenström

Sollentuna kommun, kommer att ha haft ett formellt samråd vid tidpunkten för Danderyds samråd.

Kommentarer

Det finns många oklarheter kring FTIs tänkta organisation kring insamlingen. Det upplägg som FTI har presenterat för övriga SÖRAB-kommuner gällande bostadsnära insamling handlar, som framgår ovan, om ett relativt litet kärl som endast töms en gång per månad. Ett sådant tömningsintervall förefaller mycket glest, vilket även har påpekats av Avfall Sverige. Mycket verkar dock ändras under resans gång så det är inte säkert att detta längre gäller vid den aktuella tidpunkten för samråd med Danderyds kommun.

Den största frågan är givetvis kommunens inställning till att verka som uppdragstagare för insamlingen för FTIs räkning. Frågan kommer att diskuteras även om inget beslut tas på samråden. Ett sådant arrangemang skulle kräva full kostnadstäckning. I detta sammanhang bör man inte endast ta med direkta kostnader för insamling utan även till exempel räkna in ett utökat behov av personal på kommunen för frågor som uppkommer kopplat till denna insamling. Vidare blir modellen med ersättning per insamlat ton, istället för ersättning per hämtning, problematiskt att hantera i ett budgetarbete. Upphandling av tjänsten kan inte garantera ett visst pris och det är ytterligare en risk som kommunen måste vara villig att ta om kommunen vill agera som uppdragstagare.

Även om inte kommunen kommer att verka som uppdragstagare kan de nya förordningarna förväntas innebära en ökad arbetsbelastning inom kommunen. Dels med anledning av kommunens informationsskyldighet men även till exempel vad gäller tillsyns- och bygglovsärenden. En utmaning kommer säkerligen bli att hantera ärenden från kommuninvånare som inte önskar ytterligare kärl vid sina fastigheter eller är missnöjda med hämtningsintervallet.

Samråden är mycket viktiga då de ger kommunen möjlighet att ge synpunkter på FTIs tänkta upplägg och komma med eventuella krav och förbättringsförslag kring hur insamlingen ska bedrivas.

Bilagor

- Naturvårdsverkets vägledning gällande insamling av förpackningar och returpapper från hushåll
- Samverkansplattform Avfall Sverige, SKL (nuvarande SKR) och FTI